

Obsah

Předmluva *(Rudolf Musil)*

Jak pracovat s průvodcem

Co je dobré vědět na začátku

Úvodem *(Rudolf Musil)*

Co vedlo k názvu **Moravský kras** *(Rudolf Musil)*

Střední část Moravského krasu *(Rudolf Musil)*

Tato krajina kdysi patřila Lichtenštejnům *(Rudolf Musil)*

Dvě části téhož údolí *(Rudolf Musil)*

Josefovské údolí

Křtinské údolí

Geologický vývoj střední části Moravského krasu *(Jiří Otava)*

Horniny a jejich stratigrafie

Paleozoikum, perioda devon (419–359 mil. let)

Paleozoikum, perioda karbon (359–299 mil. let)

Co nám prozrazuje tepelná historie těchto hornin

Mezozoikum, periody trias (252–201 mil. let) a jura (201–145 mil. let)

Mezozoikum, perioda křída (145–66 mil. let)

Kenozoikum, periody paleogén (66–23 mil. let), neogén (23–2,6 mil. let), kvartér (začátek 2,6 mil. let)

Hornictví v Moravském krasu

Železné rudy – jedna z největších těžebních a hutnických oblastí *(Antonín Přichystal)*

Raně středověké hutě *(Ondřej Merta)*

Život v moři a na souši *(Rudolf Musil)*

Jak vznikly a mohly se zachovat zkameněliny stovky miliónů let *(Rudolf Musil)*

Typy jeskynních nalezišť terestrických obratlovců *(Rudolf Musil)*

Medvědí jeskyně

Doupata jeskynních hyen

Jeskyně malých šelem

Jeskyně sov

Fauna krasových komínů

Kulturní vrstvy

Historie botanického bádání *(Vít Grulich)*

Plži Josefovského a Křtinského údolí *(Jaroslav Vašátko)*

Josefovské údolí

Naši cestu začínáme v Adamově *(Rudolf Musil)*

Vysoké pece v Hamrech *(Ondřej Merta)*

Víte, že první auto s benzinovým motorem vyjelo v Rakousku-Uhersku z Adamova? *(Ondřej Merta)*

Aktivity Lichtenštejnů u Adamova *(Ondřej Merta)*

Co bychom v Adamově asi nehledali – unikátní oltář v kostele sv. Barbory *(Rudolf Musil)*

Cesta Křtinského potoka *(Ladislav Slezák)*

Vstupujeme

Studánka U Kalicha (Bažantí) *(Rudolf Musil)*

V Josefovském údolí se vyráběl i střelný prach *(Ondřej Merta)*

Které rostliny můžeme najít na granodioritu *(Vít Grulich)*

Co všechno můžeme vidět na cestě k Máchovu pomníku *(Jiří Otava)*

Slovenská stráž – pamětní deska *(Rudolf Musil)*

Stavba lesní cesty objevila jeskyni Nad Švýčárnou *(Miroslav Kubeš)*

Nickamínek v jeskyni Nad Švýčárnou *(Rudolf Musil)*

Osluněné vápencové skály patří k nejvýznamnějším fenoménům údolí *(Vít Grulich)*

Kamenná brána *(Rudolf Musil)*

Unikátní defilé nad hutí *(Jiří Otava)*

Čím nakrmit pece *(Ondřej Merta)*

Dolování železných rud

Milířování, uhlířské placy

Františčina huť *(Ondřej Merta)*

Poslední svědek místní průmyslové revoluce

Experimentální tavby

Vápenné pece u huti

Nově postavená vápenka v areálu Františčiny huti

Kameňák – muzeum, které musíte vidět

Jak železářství ovlivnilo druhovou skladbu lesních porostů *(Jiří Truhlář)*

Býložravá zvěř a les – boj, kdo s koho *(Miloslav Homolka)*

Zatáčka na silnici u Františčiny hutě *(Rudolf Musil)*

Švýčárna – relikv širšího záměru *(Rudolf Musil)*

Švýčárna – změny jejího využití *(Ondřej Merta)*

Štola u Švýčárny – granodiority, bazální klastika devonu, josefovské vápence *(Jiří Otava)*

Pěnocové kaskády před umělými štolami *(Rudolf Musil)*

Sklepy u Švýčárny (Ladislav Slezák)

Nejlepší vyhlídka do údolí – Morozovova vyhlídka,

Ruská stráž (Rudolf Musil)

Jeskyně Jáchymka

Co všechno nám vyprávějí stěny jeskyně Jáchymky (Jiří Otava)

I v Jáchymce se těžily fosfátové hlíny (Rudolf Musil)

Neznámé paleolitické nálezy v jeskyni Jáchymce (Petr Neruda)

Byla jeskyně osídlená i v neolitu? (Petr Neruda)

Jáchymka, pravěké doupě málo známých šelem – dhoulů (Rudolf Musil)

Příležitostný úkryt pro člověka (Rudolf Musil)

Botanické zvláštnosti u jeskyně Jáchymky (Vít Grulich)

Althammer, vodní mlýn – od železa k obilí (Ondřej Merta)

Josefov

Jeden, nebo dva rybníky v Josefově? (Ondřej Merta)

Rybník v Josefově – jediné místo pro rozmnožování žab (Miloslav Homolka)

Vesnice–nevesnice: Josefov (Rudolf Musil)

Sklárna v Josefově (Ondřej Merta)

Josefov – draslovna, výroba potaše (Rudolf Musil)

Josefovská křižovatka (Jiří Otava)

Skála nad hájenkou

Výjimečná geologická lokalita

Unikátní profil z hlediska paleontologického

Paleoekologický pohled na křižovatku (Rudolf Musil)

Lesní porosty nápadně odrážejí geologickou hranici mezi

granodioritem a vápencovou částí údolí (Vít Grulich)

Padochov (Padouch, Padóch), Wiehlova cesta (Rudolf Musil)

Váp, váp, váápnóóó! (Ondřej Merta)

Pomník Julia Wiehla (Rudolf Musil)

Křtinské údolí

Mineralogické rarity v okolí Křtinského údolí (Antonín Přichystal)

Olomučanské koblížky od Suché louky

Olomučanský rohovec a jeho pravěká těžba

Dnešní vyvěračky Jedovnického potoka (Ladislav Slezák)

Hydrovrt Josefov HV 104 (Jiří Otava)

Tajemství podzemního Jedovnického potoka (Vlastislav Káňa)

Krkavčí skála – zrození horolezců (podle Martina Golce)

Největší sova a ptáci skalních stěn (Miloslav Homolka)

Barová jeskyně – velký objev u Býčí skály (Vlastislav Káňa)

Barová jeskyně – jeskyně medvědů a lvů (Vlastislav Káňa)

Dnešní šelmy a jejich skrytý život (Miloslav Homolka)

Barová jeskyně – útulek mladopaleolitických lovců (Petr Neruda)

Keramika nejstarších zemědělců v Barové jeskyni (Martin Oliva)

Památník profesora Josefa Pelíška (Rudolf Musil)

Býčí skála – sto let speleologického bádání (Jiří Svozil)

Úvod do problematiky bádání

1. etapa 1902–1945 – Rozmach německé speleologie
2. etapa 1945–1954 – Speleologický klub Brno
3. etapa 1954–1969 – První výzkumy Adamovského speleologického kroužku
4. etapa 1969–1985 – Začátek řešení problému Jedovnického potoka
5. etapa 1985–1992 – Vyřešení problému Jedovnického potoka
6. etapa 1992–2015 – Detailní bádání ve vývěrové oblasti Jedovnického potoka

Jeskyně Býčí skála – archeologické výzkumy

Magdalénští lovci koní a sobů v temných prostorách jeskyně Jedovnického potoka (Martin Oliva)

Eneolitická kresba nad Jižní odbočkou Býčí skály (Martin Oliva)

Objev v Předsíni Býčí skála (Rudolf Musil)

Výklad Jindřicha Wankela k nálezům v Předsíni Býčí skála (Jindřich Wankel)

Pověst o události v Býčí skále (Rudolf Musil)

Svatyně lidu horákovské kultury v Býčí skále (Martin Oliva)

Pohled přírodovědce na nálezy z doby halštatské v Býčí skále (Antonín Přichystal)

Byla doopravdy v Předsíni Býčí skály kovárna? (Ondřej Merta)

Plošina nad Býčí skálou (Antonín Přichystal)

Výskyty rudických geod

Rohovce a silicifikované fosílie v rudických vrstvách

Netopýři a vrápenci – symbol Moravského krasu (Miloslav Homolka)

Jeskyně Kostelík – poslední zbytek podzemního toku (Rudolf Musil)

Bioherma u jeskyně Kostelík (Rudolf Musil)

Poslední poustevník ve Křtinském údolí (Rudolf Musil)

Údolí zvané Vaječník (Ladislav Slezák, Zdeněk Cihlář)

Zřícenina hradu mezi Křtinským údolím

a Vaječníkem (Milan Koudelka)

Malá Macocha – těžba železné rudy v Babicích (Jiří Otava)

Křtinské údolí – nejhlubší údolí v Moravském krasu (Rudolf Musil)

Neznámé přítoky podzemního toku

Křtinského potoka (Ladislav Slezák)

Vyvěračka Křtinského potoka (Ladislav Slezák)

Tomečkův pstruh ve vyvěračce (Ladislav Slezák)

Typičtí ptáci v nivě potoka (Miloslav Homolka)

Bobří závrť nad vyvěračkou Křtinského potoka (Miroslav Kubeš)

Otevřená skála (Ladislav Slezák)

Jak poznat krasový podzemní tok (Miroslav Kubeš)

Prostor Tří kotlů (Ladislav Slezák)

Jak jsme otvírali třetí závrt (Miroslav Kubeš)

**Jeskyně u Tří kotlů, doklad krátkodobého využívání
v mladém paleolitu** (Petr Neruda)

**Jaké dřeviny a byliny můžeme najít v nivě
Křtinského údolí** (Vít Grulich)

**Co je to antiklinála? Odpověď naleznete u skalního výchozu
Komárky** (Jiří Otava)

**Korálový útes ve Křtinském údolí – jedinečný doklad přítomnosti
moře** (Jiří Otava)

**Vápenaté schránky živočichů – pozůstatek dávného korálového
útesu** (Rudolf Musil)

Zářez silnice proti vyústění údolí Úzkého příhonu

Jak vznikají korálové útesy

Jeskyně Javorka (Zdeněk Cihlář)

Skalní útvar Salve Vale a jeho historie (Rudolf Musil, Zdeněk Cihlář)

Dřívější meandry povrchového toku (Ladislav Slezák)

Které ptáky a savce můžeme potkat v lesních

porostech (Miloslav Homolka)

Ptáci

Savci

Jeskyně Silvestrovka

Speleologové bádají v krasu i na Silvestra (Miroslav Kubeš)

Paleontologické nálezy a jak se objevují nové jeskyně (Rudolf Musil)

**Objev nových jeskyní ve Křtinském údolí: Habříček, Jestřábka,
Kanibalka** (Miroslav Kubeš)

Útesová facie a zkameněliny u Jestřábky (Rudolf Musil)

Amatérský speleologický výzkum (Rudolf Musil)

Pomníky v okolí (Jiří Cihlář)

Památník slečny Matuškové

Pomník partyzánů

Kde se v Moravském krasu ukrývali partyzáni (Miroslav Kubeš)

Jeskyně s ulitou (Petr Neruda)

Lesní porosty (Vít Grulich)

Suťové lesy na vápencových svazích

Čím se liší květnaté a vápenomilné bučiny?

Jehličnaté porosty jsou v Moravském krasu cizorodým prvkem

Památný Obří smrk (Vánoční smrk) před Výpustkem (Rudolf Musil)

Jeskyně Výpustek (Rudolf Musil)

- Nejstarší publikovaná jeskyně v Moravském krasu
 Výpustek v prvních literárních pramenech
 Podpisy návštěvníků na stěnách jeskynních chodeb už v 17. století
 Našel se ve Výpustku roh jednorozce?
 První speleologické výzkumy ve Výpustku
 První tři autoři, kteří položili základ pro poznání fosilní fauny Výpustku
 Která zvířata byla v sedimentech nalezena
 Tvorba smeček a tlup u některých zvířat
 Výpustek – co pravděpodobně nebudete vědět
 Výpustek – první úpravy pro návštěvy
 Výpustek – snaha o české pojmenování jeskynních chodeb
 Výpustek – těžba fosfátových hlín
 Vznikly fosfátové půdy jen z kostí zvířat?
- Svatyně nejstarších zemědělců ve Výpustku** *(Martin Oliva)*
Výpustek – prostor pro továrnu *(Rudolf Musil)*
Výpustek – prostor pro vojáky *(Robert Dvořáček)*
Co je cílem expozice ve Výpustku *(Rudolf Musil)*
Je možné ve Výpustku ještě něco nového objevit? *(Zdeněk Cihlář)*
**Jeskyně Vinckova – krátkodobý úkryt
 magdalénských lovců** *(Petr Neruda)*
Jeskyně Vokounka
 Čím se stala jeskyně známou *(Rudolf Musil)*
 Speleologický pohled na jeskyni *(Luboš Slabý)*
Seskupení jeskyní v trati Výpustek *(Luboš Slabý)*
 Zatajená chodba a nečekané objevy
 Jeskyně Stará Drátenická
 Jeskyně Nová Drátenická
 Jeskyně Mariánská
 Čertova díra
Jeskyni Starou Drátenickou obývali neandertálci *(Petr Neruda)*
**Jeskyně Nová Drátenická – unikátní nález kostěných
 hrotů** *(Petr Neruda)*
Služák nad jeskyní Drátenickou *(Jiří Otava)*
Rudolfova jeskyně *(Luboš Slabý)*
Podivuhodný pozorovací talent M. A. Vigsia *(Luboš Slabý)*
Ponor Křtinského potoka v době Křížovců *(Rudolf Musil)*
Kámen s latinskými verši z Horatia *(Rudolf Musil, Zdeněk Cihlář)*
Co dosud víme o podzemním toku Křtinského potoka *(Luboš Slabý)*
**Jižní a severní větev podzemního toku a o prvních ponorech
 vůbec** *(Luboš Slabý)*
Podzemní systémy Křtinského potoka *(Ladislav Slezák)*
Žitného jeskyně – tajemství křišťálové industrie *(Petr Neruda)*

Lovná zvěř ve Křtinském údolí před 16 000 lety *(Rudolf Musil)*

Význam krasového údolí Skřejšny *(Ladislav Slezák)*

Křtiny – „Mramorový lom“ *(Jiří Otava)*

Mramorový lom byl otevřen již před 380 lety *(Rudolf Musil)*

Hydrogeologický vrt Křtiny HV 105 *(Jiří Otava)*

Nutnost dalšího hydrogeologického vrtu a co překvapivého ukázal *(Ladislav Slezák)*

Křtiny *(Rudolf Musil)*

Z historie obce

Křtinský zámek

Kostel Jména Panny Marie

Kostnice ve křtinském kostele (kapse sv. Lazara)

Křtinský lom – droby *(Jiří Otava)*

Křtinský drobový lom – ráj čolků *(Miloslav Homolka)*

Březina – Vysoká, závrtý v břidlicích *(Jiří Otava)*

Březinské břidlice pod kótou Vysoká – významná lokalita nejen trilobitů *(Jiří Otava)*

Stručně o trilobitech *(Rudolf Musil)*

Co říci na závěr *(Rudolf Musil)*

Doplňková literatura

Rejstříky